

Sygn. akt V CSK 229/20

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa J.T.

przeciwko P. T.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 czerwca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 22 listopada 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Pozwany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawił w formie pytań: „1. Czy w oparciu o postanowienia ustawy prawo wekslowe jest możliwe badanie z urzędu przez Sąd stosunku podstawowego będącego podstawą wypełnienia weksla *in blanco* czy te okoliczności mogą być badanie jedynie na zarzut strony lub stron postępowania? 2. Czy w przypadku zarzutu nieważności weksla własnego *in blanco* wystawionego przez dłużnika i wypełnionego przez wierzyciela niezgodnie z postanowieniami porozumienia wekslowego Sąd jest zobowiązany w pierwszej kolejności rozpatrzyć zarzut nieważności weksla w przypadku, gdy postępowanie sądowe o zapłatę zostało wszczęte jako sprawa z weksla? 3. Czy w przypadku oddalenia powództwa w oparciu o roszczenie z weksla zabezpieczającego, wypełnionego niezgodnie z porozumieniem wekslowym, a tym samym nieważnego, sprawa o zapłatę wynikająca ze stosunku podstawowego korzysta z powagi rzeczy osądzonej czy też może zostać wszczęta nawet po prawomocny oddaleniu postępowania sądowego wszczętego w oparciu o weksel własny?”

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację juretyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Potrzeba wykładni przepisów prawa, co do zasady ustaje, jeśli ustali ją w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy.

Uzasadnienie wniosku pozwanego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na przesłankę oznaczoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie spełnia powyższych wymagań. Pozwany sformułował zacytowane pytania, a uzasadnienie wniosku ograniczył do stwierdzenia, że powód wytoczył powództwo oparte na wekslu, a nie powództwo ze stosunku podstawowego. Pozwany podniósł w sprawie zarzut nieważności weksla ze względu na jego wypełnienie niezgodnie z porozumieniem, które miało upoważniać powoda do wypełnienia weksla jedynie na kwotę wpłaconej pozwanemu zaliczki, a nie wszystkie kwoty, jakie zostały wypłacone pozwanemu przez powoda lub podmioty z nim powiązane. W tym stanie rzeczy Sady *meriti* powinny ograniczyć rozpoznanie do oceny „czy weksel stanowiący podstawę powództwa jest ważny” i nie badać stosunku podstawowego. Na tym pozwany zakończył wywód uzasadniający wniosek.

W niniejszej sprawie powód rzeczywiście dochodził roszczenia z powołaniem się na to, że jest w posiadaniu weksla wręzonego mu przez pozwanego 10 maja 2013 r., wystawionego *in blanco*, w celu zabezpieczenia roszczeń dotyczących zaliczek na poczet wynagrodzenia, przekazanych pozwanemu na podstawie umowy z 10 maja 2013 r., a podlegających zwrotowi, gdyby jej cel nie został osiągnięty. Sposób wypełnienia weksla został przez strony określony w porozumieniu wekslowym z 10 maja 2013 r.

Dochodząc roszczenia opartego na wekslu, powód może powołać się wyłącznie na weksel, jak i powołać dokumenty obrazujące stosunek podstawowy, którego dotyczy wystawiony weksel. Gdyby powód powołał się wyłącznie na weksel, to w razie podniesienia przez pozwanego konkretnych zarzutów, że powód nie był uprawniony do uzupełnienia weksla *in blanco* lub że uzupełnił go w sposób nieprawidłowy, powód powinien wskazać, co składa się na sumę wekslową. Tak też stało się w niniejszej sprawie.

W piśmiennictwie i orzecznictwie niemal jednolicie przyjmuje się, że w wypadku roszczenia wywodzonego z weksla, to pozwany powinien udowodnić, iż powód nie miał prawa w ogóle wypełnić weksla *in blanco* lub wypełnił go niezgodnie z porozumieniem wekslowym (uzgodnionym między wierzycielem i dłużnikiem) lub deklaracją wekslową (stanowiącą jednostronne oświadczenie dłużnika). Pozwany powinien zatem wykazać, jaka była treść porozumienia wekslowego (deklaracji wekslowej), jak i to, że nie powstały przewidziane w nim (niej) przesłanki do uzupełnienia weksla i uruchomienia zabezpieczenia wekslowego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 9 września 2010 r., I CSK 641/09, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 35; z 18 lutego 2011 r., I CSK 226/10, OSNC-ZD 2011, nr 3, poz. 62; z 11 marca 2011 r., II CSK 311/10, OSNC-ZD 2011, nr 3, poz. 66; z 13 grudnia 2012 r., V CSK 21/12, niepubl.; z 18 grudnia 2018 r., IV CSK 465/17, niepubl.). Jeżeli powód przedstawi ważny weksel, czyli spełniający wymagania prawa wekslowego, w wyniku czego sąd wyda nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, a tak było w niniejszej sprawie, to pozwany, wnosząc zarzuty od niego, ma obowiązek udowodnić nieprawidłowość wypełnienia weksla *in blanco*. W wyniku podniesionych zarzutów spór przenosi się na płaszczyznę stosunku podstawowego, jeżeli zarzuty dotyczą również tego stosunku.

Sądy *meriti* zbadały zarzuty pozwanego i w świetle ustalonych faktów uznały je za bezzasadne. Argumentacja, do której pozwany odwołuje się we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zmierza w istocie do podważenia ustaleń faktycznych dokonanych w sprawie i oceny znaczenia oświadczeń woli stron prowadzących do zawarcia porozumienia z 10 maja

2013 r., do czego Sąd Najwyższy nie jest uprawniony (art. 398³ § 3, art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany powołał się też na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), będącą konsekwencją nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji spowodowanej pozbawieniem pozwanego możliwości działania przed tym Sądem w wyniku oddalenia jego wniosku o odroczenie rozprawy z powodu wykazanej 21 listopada 2019 r. orzeczeniem lekarza sądowego niemożności uczestniczenia w niej przez pełnomocnika pozwanego.

W uzasadnieniu wyroku z 10 maja 1974 r., II CR 155/74, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że pozbawienie strony możliwości obrony jej praw ma miejsce wtedy, gdy na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła ona brać udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie zostały usunięte na następnych rozprawach. Sąd Najwyższy przyjął również, że stwierdzenie nieważności postępowania w wyniku pozbawienia strony możliwości obrony jej praw uzależnione jest od ustalenia, iż strona znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwia jej popieranie przed sądem dochodzonych roszczeń lub obronę przed żądaniem strony przeciwnej (orzeczenie Sądu Najwyższego z 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60).

W niniejszej sprawie nieważność postępowania miała wynikać z tego, że pozwany na rozprawie wyznaczonej na 22 listopada 2019 r. w celu rozpoznania jego apelacji od wyroku Sądu Okręgowego nie był reprezentowany przez pełnomocnika - adwokata, którego ustanowił w sprawie. Dzień wcześniej ów pełnomocnik zawiadomił Sąd o swojej chorobie, która uniemożliwi mu uczestniczenie w rozprawie. Trzeba dostrzec, że zgodnie z art. 156 k.p.c., sąd, nawet na zgodny wniosek stron, może odroczyć posiedzenie tylko z ważnej przyczyny. Obowiązkiem pełnomocnika strony, który wie, że nie będzie mógł uczestniczyć w czynnościach procesowych w konkretnym terminie jest nie tyle powiadomienie o tym sądu, co znalezienie zastępcy, który w tych czynnościach będzie brał udział. Pozwalają na to zarówno przepisy prawa procesowego, jak i przepisy ustawy z 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2020 r.,

poz. 1651), które przewidują możliwość posłużenia się przez adwokata substytutem (art. 25 ust. 3).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.